

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.45>

Л. Л. Яворська

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри правоохоронної діяльності
Навчально-наукового юридичного інституту
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0009-0007-4942-2107

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

У статті здійснено комплексне теоретико-правове дослідження проблематики профілактики та запровадження превентивних заходів у сфері протидії домашньому насильству в Україні з урахуванням міжнародних стандартів. Обґрунтовано актуальність тематики з огляду на системний характер домашнього насильства як однієї з найбільш поширених форм порушення прав людини, що має тяжкі соціальні, психологічні та правові наслідки для окремих осіб і суспільства загалом.

У роботі розмежовано й уточнено зміст категорій «профілактика» та «превентивні заходи» в контексті протидії домашньому насильству. Підкреслено, що профілактика охоплює ширший спектр заходів, спрямованих на зміну суспільних установок, формування правової свідомості та усунення умов, що сприяють вчиненню насильства, тоді як превентивні заходи мають більш конкретний попереджувальний характер і реалізуються здебільшого правоохоронними органами з метою запобігання конкретним правопорушенням.

Проаналізовано спеціальне законодавство України, зокрема Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2017 року, яке стало підґрунтям для формування сучасної моделі державної політики у цій сфері. Значну увагу приділено характеристиці адміністративно-правових інструментів та кримінально-правовій відповідальності за домашнє насильство, зокрема аналізу новели статті 126-1 Кримінального кодексу України. Досліджено динаміку фіксації випадків домашнього насильства в Україні протягом останніх восьми років, що засвідчує як зростання кількості виявлених випадків, так і зростання правосвідомості населення.

Окремо розглянуто міжнародно-правові акти, зокрема Стамбульську конвенцію, акти ООН та Ради Європи, які визначають стратегічні напрями розвитку правової політики у сфері запобігання насильству та формування гендерної рівності. Підкреслено важливість гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, посилення міжвідомчої координації, розвитку соціальних програм підтримки постраждалих і впровадження спеціалізованих превентивних заходів з урахуванням викликів воєнного стану.

Ключові слова: домашнє насильство, профілактика, превентивні заходи, адміністративно-правова відповідальність, кримінально-правова відповідальність, Стамбульська конвенція, права людини.

Актуальність проблеми. Проблема запобігання та протидії домашньому насильству залишається однією з найбільш актуальних як у національному, так і міжнародному правовому вимірі. Домашнє насильство є однією з найпоширеніших форм порушення прав людини, що завдає суттєвої шкоди фізичному та психич-

ному здоров'ю потерпілих, порушує їхню гідність, обмежує свободи й унеможливорює реалізацію базових соціальних прав. Особливу гостроту ця проблема набуває в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, гуманітарної кризи, масових переміщень населення та зростання рівня соціальної напруги.

Водночас боротьба з домашнім насильством вимагає комплексного міждисциплінарного підходу, який поєднує правові, соціальні, психологічні та інформаційно-просвітницькі заходи. Важливим є не лише притягнення кривдників до відповідальності, але й системна профілактика насильства, зміна суспільних стереотипів та формування нульової толерантності до будь-яких його проявів.

Мета статті – комплексний теоретико-правовий аналіз правових засад профілактики та запровадження превентивних заходів у сфері протидії домашньому насильству в Україні з урахуванням міжнародних стандартів та визначення напрямів удосконалення національної правової політики у цій сфері.

Домашнє насильство становить одне з найтяжчих порушень фундаментальних прав людини та громадянських свобод, яке зумовлює значні соціальні, психологічні та правові наслідки як для окремих осіб, так і для суспільства загалом.

З огляду на комплексний і багатовимірний характер явища домашнього насильства, особливої актуальності набувають заходи, спрямовані на його запобігання та протидію. Станом на сьогодні в Україні сформована спеціальна нормативно-правова база, яка в своїй основі переважно відповідає сучасним міжнародним стандартам у цій сфері.

Перед початком дослідження доцільно здійснити теоретико-правовий аналіз категорій «профілактика» та «превентивні заходи» з метою їх належного розмежування та уточнення змістовного наповнення у контексті протидії домашньому насильству.

У науковій правовій літературі поняття «профілактика» криміногенних явищ розглядається як системний комплекс заходів, спрямованих на недопущення вчинення протиправних діянь шляхом виявлення, усунення чи нейтралізації причин, умов і факторів, що їх обумовлюють [1]. Іншими словами категорію «профілактика» можна замінити поняттям «запобігання».

Відповідно до положень Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», під запобіганням домашньому насильству розуміється система

заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються [2].

Таким чином, профілактика домашнього насильства охоплює широкий спектр заходів, що включає правопросвітницьку діяльність, соціальні та освітні програми, а також формування й розвиток правосвідомості громадян, спрямованої на запобігання насильницьким проявам у сімейно-побутовій сфері.

В свою чергу поняття «превентивні заходи» у правовій доктрині трактується як сукупність превентивних дій, що здійснюються уповноваженими органами публічної влади, насамперед правоохоронними органами, з метою запобігання вчиненню правопорушень шляхом мінімізації ризиків їх виникнення [3].

Відповідно до положень статті 31 Закону України «Про Національну поліцію», превентивна діяльність поліції охоплює низку передбачених законом заходів, спрямованих на відвернення протиправної поведінки на докримінальній стадії. Зокрема, до таких заходів належать перевірка документів, опитування осіб, поверхнева перевірка, зупинення транспортного засобу, вимога залишити місце потенційної небезпеки, тимчасове обмеження пересування, поліцейське піклування тощо [4].

Зазначені превентивні заходи є юридично регламентованими інструментами попереджувального впливу, спрямованими на зниження рівня криміногенних ризиків, усунення або мінімізацію небезпеки для потенційних потерпілих та забезпечення публічної безпеки і пра-

вопорядку. Таким чином, превентивна діяльність поліції відіграє ключову роль у системі запобігання деліктним проявам, у тому числі таким, що мають характер домашнього насильства.

Основним нормативно-правовим актом, що визначає правові засади запобігання та протидії домашньому насильству в Україні, є згаданий вище Закон України №2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року [2]. Вказаний Закон закладає організаційно-правові основи державної політики у відповідній сфері, формулює основні категорії (зокрема, «домашнє насильство», «кривдник», «постраждала особа»), визначає принципи протидії домашньому насильству, окреслює коло суб'єктів, уповноважених здійснювати заходи у цій сфері (органи Національної поліції, служби соціального захисту, судові органи тощо), а також встановлює їхні повноваження.

У законі акцентовано увагу на соціальній природі домашнього насильства як комплексного явища, що потребує системного та міждисциплінарного підходу. Законодавець спрямовує зусилля держави не лише на захист прав та законних інтересів постраждалих осіб, але й на зміну насильницьких моделей поведінки кривдників. Важливою є норма статті 2 Закону, згідно з якою законодавство у сфері протидії домашньому насильству складається з Конституції України, міжнародних договорів, що набрали чинності для України, цього Закону та інших нормативно-правових актів.

У контексті адміністративно-правових заходів Закон передбачає можливість застосування спеціальних термінових заходів реагування, що покладаються переважно на органи Національної поліції. Одним із таких заходів є терміновий заборонний припис – невідкладний захід поліцейського реагування, що застосовується до кривдника з метою негайного припинення актів насильства та усунення реальної загрози життю і здоров'ю потерпілої особи. Відповідно до цього припису, кривднику може бути заборонено перебувати у житлі постраждалої особи, наближатися до неї чи підтримувати будь-які форми контакту [5].

Крім того, Закон передбачає можливість звернення до суду для отримання обмежувального припису – тимчасового заходу, що встановлює додаткові обмеження щодо поведінки кривдника задля забезпечення безпеки постраждалої особи. Зміст і порядок застосування таких приписів врегульовано положеннями Закону, які узгоджуються з міжнародними стандартами захисту прав людини.

Важливим елементом адміністративно-правового механізму є також запровадження інституту профілактичного обліку осіб, які вчинили домашнє насильство. Взяття кривдника на профілактичний нагляд з боку органів Національної поліції має на меті моніторинг його поведінки, попередження рецидиву насильницьких дій та здійснення контролю за дотриманням встановлених приписів [5].

До інших адміністративно-правових норм належать: гарантоване надання соціальних послуг постраждалим (у т.ч. психологічної, соціальної допомоги), розміщення їх у кризових кімнатах, медичних пунктах для постраждалих тощо. Значною мірою профілактика здійснюється через освітні та просвітницькі кампанії, порядок яких уповноважені органи розробляють за методичними рекомендаціями (наказ Мінсоцполітики та НПУ тощо).

У межах дослідження правових засад профілактики та запровадження превентивних заходів у сфері протидії домашньому насильству важливим є аналіз міжнародно-правових актів, що регулюють сферу запобігання та протидії цьому явищу. Особливе значення у цьому контексті має Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція, 2011 рік) [6].

Стамбульська конвенція містить комплексні зобов'язання для держав-учасниць, спрямовані на створення ефективної системи запобігання, захисту, притягнення до відповідальності кривдників та реабілітації постраждалих від домашнього насильства. Зокрема, Конвенція зобов'язує держави криміналізувати психологічне насильство, переслідування (сталкінг), примусові шлюби, насильницькі аборти,

примусову стерилізацію та інші форми ґендерно зумовленого насильства.

Окрема увага у Конвенції приділена профілактичним заходам, які охоплюють впровадження просвітницьких програм, зміну дискримінаційних суспільних стереотипів, підвищення обізнаності населення з питань ґендерної рівності, а також підготовку спеціалізованих кадрів. Документ наголошує на необхідності інтеграції тематики ґендерної рівності до навчальних програм, проведенні тренінгів для працівників правоохоронних органів, суддівського корпусу та впровадженні реабілітаційних програм для осіб, які вчинили насильство.

Відповідно до статей 12–14 Конвенції, держави-учасниці зобов'язані систематично проводити інформаційно-освітні кампанії з метою формування нульової толерантності до насильства, що цілком корелює з принципами профілактики домашнього насильства. Україна ратифікувала Стамбульську конвенцію у 2022 році, тим самим взявши на себе обов'язок імплементувати її положення у національне законодавство та правозастосовну практику.

Водночас у сфері міжнародно-правового регулювання протидії домашньому насильству важливу роль відіграють й інші документи. Зокрема, Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Про ліквідацію насильства щодо жінок» (1993 рік) [7] покладає на держави обов'язок розробляти законодавчі, інформаційні та просвітницькі заходи з метою запобігання та протидії всім формам насильства. Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок (CEDAW) у Генеральній рекомендації № 19 (1992 рік) [8] кваліфікував ґендерно зумовлене насильство, зокрема домашнє, як одну з форм дискримінації, що вимагає від держав прийняття ефективних профілактичних заходів та забезпечення належної юридичної відповідальності кривдників.

Схожі положення містяться у Пекінській платформі дій (1995 рік) [9], які підкреслюють необхідність комплексного підходу до подолання насильства, включаючи правові, соціальні та культурні аспекти. Крім того, рекомендації ООН акцентують

на інтеграції заходів запобігання насильству у всі напрями державної політики, забезпеченні контролю за дотриманням прав людини та формуванні ефективних механізмів моніторингу.

Таким чином, Україна, будучи учасницею згаданих вище міжнародних актів у сфері протидії домашньому насильству, поступово адаптує своє законодавство до міжнародних стандартів, що є важливим кроком у зміцненні системи захисту прав людини та забезпеченні ґендерної рівності.

Необхідно відмітити, що адміністративно-правові заходи щодо боротьби з домашнім насильством в Україні насамперед реалізуються через поліцію та суди. Як було зазначено вище, поліція накладає термінові заборонні приписи, а суди – обмежувальні приписи.

Важливою законодавчою новелою в Україні у сфері протидії домашньому насильству стало внесення до Кодексу України про адміністративні правопорушення статті 173-2 «Вчинення домашнього насильства» [10]. Зазначена норма встановлює адміністративну відповідальність за вчинення умисних дій фізичного, психологічного чи економічного характеру у сімейно-побутовій сфері, які спричинили або могли спричинити шкоду фізичному чи психічному здоров'ю потерпілої особи. До адміністративних стягнень, передбачених цією статтею, відносяться штраф, громадські роботи або адміністративний арешт.

Особливістю правового регулювання є те, що систематичність вчинення домашнього насильства протягом одного року є підставою для посилення заходів юридичної відповідальності, що спрямовано на запобігання рецидивам та посилення захисту прав постраждалих осіб.

Важливим елементом адміністративно-правового механізму протидії домашньому насильству є функціонування системи державної опіки та надання соціальних послуг постраждалим особам. У цьому контексті законодавством передбачено створення спеціалізованих установ, зокрема денних центрів соціально-психологічної допомоги та кризових кімнат, призначених для тимчасового розміщення та реабілітації осіб, які постраждали від домашнього насильства. Значну

увагу приділено підготовці та діяльності соціальних працівників, що забезпечують надання комплексної допомоги, включаючи побутову, правову, психологічну та медичну підтримку [5].

Відповідно до положень законодавства, органи місцевого самоврядування наділені повноваженнями щодо координації діяльності відповідних соціальних служб, контролю за дотриманням заходів захисту постраждалих, а також організації та ведення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Наявність такого реєстру сприяє моніторингу, статистичному обліку та вдосконаленню профілактичної роботи [5].

Таким чином, адміністративно-правові заходи реагування у сфері протидії домашньому насильству органічно доповнюються системою соціального захисту та превентивного впливу, що у сукупності забезпечує більш ефективне попередження насильницьких проявів, захист прав постраждалих осіб та формування нульової толерантності до насильства у суспільстві.

Що стосується кримінально-правових аспектів протидії домашньому насильству, слід зазначити, що законодавець зробив важливий крок й у напрямі криміналізації такого явища шляхом запровадження спеціальної норми – статті 126-1 Кримінального кодексу України «Домашнє насильство» [11]. Дана стаття передбачає кримінальну відповідальність за умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває чи перебував у сімейних або близьких відносинах, якщо такі діяння призводять до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності чи погіршення якості життя потерпілої особи.

Відповідно до положень статті 126-1 КК України, за вчинення домашнього насильства передбачено санкції у вигляді громадських робіт на строк від ста п'ятидесяти до двохсот сорока годин, пробачіння на п'ять років, обмеження волі на той самий строк або позбавлення волі на строк до двох років. Таким чином,

чинне кримінальне законодавство визнає домашнє насильство як окремий злочин.

Водночас окремі види насильницьких діянь у сімейно-побутовій сфері, які не охоплюються диспозицією статті 126-1 КК України або спричиняють тяжчі наслідки, можуть кваліфікуватися за іншими статтями кримінального законодавства – зокрема, щодо умисних тілесних ушкоджень, погроз вбивством, зґвалтування, катування чи примусу. У таких випадках сімейний характер правопорушення може розглядатися як обставина, що обтяжує відповідальність винної особи, відповідно до загальних засад кримінального права.

Таким чином, кримінально-правова відповідальність у сфері протидії домашньому насильству застосовується у випадках вчинення діянь, що спричинили тяжкі наслідки, зокрема якщо це призвело до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності чи погіршення якості життя потерпілої особи. Водночас запобігання та припинення менш тяжких форм насильства, здійснюється переважно шляхом застосування адміністративно-правових заходів та реалізації превентивних соціальних програм, що мають на меті мінімізацію ризиків ескалації насильства та захист прав постраждалих осіб.

Варто зазначити, що упродовж останніх років в Україні спостерігається стійка тенденція до зростання кількості виявлених та офіційно зафіксованих випадків домашнього насильства, що відображає як підвищення рівня обізнаності населення щодо правових механізмів захисту, так і активізацію діяльності органів державної влади у цій сфері.

Так, наприклад, починаючи з 2019 року, коли в національне законодавство було впроваджено кримінальну відповідальність за домашнє насильство (стаття 126-1 Кримінального кодексу України), кількість кримінальних проваджень за цією статтею поступово зростала. У 2019 році було зафіксовано 1 068 таких проваджень, у 2020 році – вже 2 213, а у 2021 році – 2 432 випадки. Водночас, у 2022 році спостерігається тимчасове зниження кількості кримінальних правопорушень до 1 498, що, ймовірно, пов'язано із впливом зов-

нішніх кризових чинників, зокрема повномасштабної збройної агресії російської федерації [12].

У 2023 році зафіксовано суттєве зростання кількості кримінальних проваджень – до 2 705 випадків, що свідчить про відновлення правозастосовної активності у цій сфері. Водночас, зростає і кількість адміністративно-правових заходів: у 2023 році органами Національної поліції України складено 163 542 адміністративні протоколи за статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що відображає інтенсивність застосування адміністративних засобів впливу для припинення та запобігання менш тяжким формам насильства [13].

Кількість звернень громадян щодо випадків домашнього насильства також демонструє стабільне зростання. Якщо у 2020 році до поліції надійшло близько 208 784 повідомлень, то у 2023 році цей показник сягнув 291 428 звернень [13]. Це зумовлено, з одного боку, розвитком системи інформування громадян про можливості захисту від домашнього насильства, а з іншого боку – формуванням суспільної нетерпимості до такого явища.

Варто відзначити, що вже у перші місяці 2024 року темпи фіксації кримінальних правопорушень продовжували зростати: кількість кримінальних проваджень за ст. 126-1 збільшилася на 31% порівняно з аналогічним періодом попереднього року, що свідчить про подальшу актуалізацію проблематики домашнього насильства в умовах воєнного стану [14].

Збільшення кількості звернень до поліції та складання адміністративних протоколів є свідченням зростання правосвідомості населення та руйнування соціальних бар'єрів щодо замовчування фактів домашнього насильства.

Позитивна динаміка 2023–2024 років демонструє поступову імплементацію міжнародних стандартів захисту прав людини, але водночас виявляє необхідність подальшого вдосконалення правових та організаційних механізмів, зокрема у сфері профілактики та соціальної реінтеграції кривдників.

В умовах збройного конфлікту зростає актуальність розробки спеціалізованих

превентивних програм, спрямованих на попередження насильства у вразливих групах населення, зокрема серед внутрішньо переміщених осіб та учасників бойових дій.

Наостанок зазначимо, що вітчизняне законодавство у сфері протидії домашньому насильству є достатньо прогресивним з огляду на запровадження сучасних захисних механізмів. Прийняття Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» у 2017 році стало важливим кроком у формуванні комплексної моделі протидії домашньому насильству, що включає як адміністративно-правові заходи у вигляді поліцейських та судових обмежувальних приписів, так і систему соціальних послуг для постраждалих осіб і програм корекції поведінки кривдників.

Водночас, незважаючи на позитивні зрушення, в національному законодавстві, особливої уваги потребує посилення міжвідомчої взаємодії між суб'єктами, уповноваженими здійснювати заходи у сфері протидії домашньому насильству. Незважаючи на закріплені у законодавстві повноваження органів соціального захисту, освіти та охорони здоров'я щодо координації своїх дій, на практиці бракує належних ресурсів, кадрового забезпечення та чітких алгоритмів міжінституційної співпраці.

Крім того, актуальності набуває питання вдосконалення правового регулювання протидії домашньому насильству в умовах воєнного стану та масового переміщення населення. Хоча законодавство передбачає загальні норми захисту від насильства, що може бути зумовлене збройною агресією російської федерації, на сьогодні відсутні спеціалізовані превентивні програми, адаптовані до викликів, пов'язаних із воєнними діями, гуманітарною кризою та підвищеною вразливістю постраждалих груп населення. Вказані аспекти потребують подальшого наукового дослідження та нормативного врегулювання.

Висновок. Комплексний аналіз правових засад профілактики та запровадження превентивних заходів у сфері протидії домашньому насильству засвідчив, що ця проблема є однією з найбільш гострих

як у національному, так і міжнародному контексті. Домашнє насильство не лише порушує фундаментальні права і свободи людини, а й має суттєві соціальні, психологічні та правові наслідки, що зумовлює необхідність системного міждисциплінарного підходу до його подолання.

Обґрунтовано, що в Україні сформовано спеціальне нормативно-правове підґрунтя, яке загалом відповідає міжнародним стандартам у цій сфері. Прийняття Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» у 2017 році започаткувало новий етап у розвитку правових механізмів захисту постраждалих осіб та притягнення кривдників до відповідальності. Водночас значущими є і новели кримінального та адміністративного законодавства, зокрема запровадження статті 126-1 Кримінального кодексу України та статті 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, які стали важливими правовими інструментами у боротьбі з домашнім насильством.

Проаналізовано, що поряд із правозастосовними заходами особливе значення мають профілактика та превентивна діяльність, які повинні охоплювати широкий спектр заходів – від інформаційно-просвітницьких кампаній до комплексних соціальних програм для постраждалих та кривдників. Стамбульська конвенція та інші міжнародно-правові акти визначають профілактику як пріоритетну складову боротьби з домашнім насильством, що передбачає не лише криміналізацію певних діянь, але й зміну суспільних стереотипів та формування нульової толерантності до насильства.

Список використаної літератури:

1. Ліховіцький Я.О. Запобігання злочинності (кримінальним правопорушенням) у сфері охоронної діяльності. Серія ПРАВО. 2024. Вип. 84, ч. 3. С. 322–328. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.49>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/51-1.pdf>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
3. Веселов М.Ю. Превентивні заходи у правовій доктрині ювенальної юстиції / М.Ю. Веселов // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 5 (40). С. 127–141. DOI: 10.31359/2411-5584-2020-40-1-127. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/127-141.pdf>.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
5. Іващенко В.О. Правові проблеми протидії домашньому насильству уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України / В.О. Іващенко // Матеріали науково-практичної конференції. Національна академія внутрішніх справ. 2018. С. 133–135. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/64.pdf.
6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами : Конвенція від 11.05.2011 (Стамбульська Конвенція). Ратифікована Законом України від 20.06.2022 № 2319-IX. Набула чинності для України 01.11.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
7. Декларація про викорінювання насилля щодо жінок : Декларація Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1993 № 995_506. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/165261___165261.
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок : Конвенція від 18.12.1979 // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_207.
9. Пекінська декларація : прийнята на Четвертій всесвітній конференції зі становища жінок 15.09.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
12. Ульяненко В. Кількість справ про домашнє насильство в Україні б'є

- рекорди: похмура статистика [Електронний ресурс] / В. Ульяненко // Главком. 10 березня 2024 р. URL: <https://glavcom.ua/country/society/kilkist-sprav-pro-domashnje-nasilstvo-v-ukrajini-bje-rekordi-pokhmura-statistika-989993.html>.
13. Домашнє насильство у 2023 році: дані та тенденції [Електронний ресурс]. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/домашнє-насильство-2023-дані-та-тенденції.pdf>.
14. Домашнє насильство: у 2024 році зареєстровано на 31% більше кримінальних проваджень [Електронний ресурс]. 19 січня 2025 р. URL: https://skilky-skilky.info/domashnie-nasyilstvo-u-2024-rotsi-zareiestrovano-na-31-bilshe-kryminalnykh-provadžhen/?utm_source.

Yavorska L. L. Legal foundations of prevention and the implementation of preventive measures in the sphere of combating domestic violence

The article presents a comprehensive theoretical and legal study of the issues of prevention and the implementation of preventive measures in the field of combating domestic violence in Ukraine, taking into account international standards. The relevance of the topic is substantiated in light of the systemic nature of domestic violence, which is recognized as one of the most widespread forms of human rights violations, entailing serious social, psychological, and legal consequences both for individuals and for society as a whole.

The study differentiates and clarifies the content of the categories of "prevention" and "preventive measures" in the context of combating domestic violence. It is emphasized that prevention encompasses a broader range of actions aimed at changing societal attitudes, fostering legal consciousness, and eliminating conditions conducive to the commission of violence, whereas preventive measures are more narrowly focused, with a warning-oriented character, and are mainly implemented by law enforcement agencies to prevent specific offenses.

The article analyses the special legislation of Ukraine, in particular the Law of Ukraine "On prevention and counteraction to domestic violence" (2017), which laid the foundation for the formation of a modern model of state policy in this area. Special attention is paid to the characterization of administrative and legal instruments and criminal liability for domestic violence, specifically through the analysis of the newly introduced Article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine. The dynamics of the detection and official registration of domestic violence cases in Ukraine over the past eight years are explored, demonstrating both an increase in the number of recorded cases and a growing public awareness of legal protection mechanisms.

The article also examines international legal instruments, including the Istanbul Convention, acts of the United Nations, and the Council of Europe, which set strategic directions for the development of legal policy in the field of violence prevention and the promotion of gender equality. The importance of harmonizing Ukrainian legislation with international standards, strengthening interagency coordination, developing social support programs for victims, and introducing specialized preventive measures in view of the challenges posed by martial law is highlighted.

Key words: domestic violence, prevention, preventive measures, administrative liability, criminal liability, Istanbul Convention, human rights.